

Informácia o vývoji štruktúry spotrebného koša a jej porovnanie medzi vybranými krajinami Európskej únie

Cieľom tejto informácie je analýza vývoja štruktúry spotrebného koša vo vybraných krajinách EÚ a jej porovnanie s vývojom na Slovensku. To môže naznačiť budúci vývoj v štruktúre spotreby a môže napomôcť aj pri tvorbe predikcií spotrebiteľských cien.

Pre analýzu vývoja štruktúry spotrebného koša vo vybraných krajinách bol, vzhľadom na medzinárodnú porovnateľnosť, vybraný spotrebný kôš používaný pri výpočte harmonizovaných indexov spotrebiteľských cien (HICP). Ďalším dôvodom je dostupnosť údajov, a to nielen časových radov váh (od roku 1996 do roku 2005, okrem Českej republiky a Maďarska, kde sú údaje dostupné iba od roku 2000, resp. 2001), ale aj v štruktúre rozdelené na tovary a služby.

Predmetom analýzy boli krajiny vybrané na základe porovnateľnosti či už hospodárskeho vývoja alebo veľkosti. Tieto krajiny možno rozdeliť do dvoch skupín:

- prvú skupinu tvoria „staré“ členské krajiny EÚ (Grécko, Portugalsko, Španielsko a Írsko)
- druhú skupinu zase tvoria „nové“ členské krajiny EÚ (Česká republika, Maďarsko, Poľsko a Slovensko)

Pre porovnanie bolo do analýzy zahrnuté aj Nemecko, ako predstaviteľ veľkej a rozvinutej krajiny.

Hlavný rozdiel medzi oboma skupinami krajín (okrem časového obdobia vstupu do EÚ, ktorý má vplyv na porovnateľnosť štruktúry spotrebného koša) vyplýva aj zo skutočnosti, že nové členské krajiny prechádzajú, resp. nedávno prešli zásadným procesom reštrukturalizácie, čo sa prejavilo aj v štruktúre spotrebného koša. V jeho štruktúre sa prejavili také faktory ako deregulácia cien, zmeny spotrebných daní na minimálnu úroveň požadovanú EÚ, zmeny na maloobchodnom trhu či na trhu úverov, ale aj vývoj reálnych miezd. V starých členských krajinách k zmene štruktúry spotrebného koša mohli čiastočne prispieť aj metodické zmeny výpočtu HICP (medziobdobie 1999-2000), vplyv ktorých však na základe dostupných údajov nie je možné identifikovať¹.

Možno konštatovať, že vo všetkých krajinách (okrem Maďarska, kde došlo od roku 2001 k poklesu váhy služieb) v rokoch 1996-2005 podiel služieb na celkovom spotrebnom koši vzrástol. Z analyzovaných krajín prvej skupiny je krajinou s najväčším podielom služieb Írsko (nárast na 46,2% v roku 2005 z 35,4% v roku 1996), ktoré je zároveň aj hospodársky najrozvinutejšie. Naopak, krajinou s najnižším podielom služieb je Španielsko (nárast z 29,1% na 38,1%). Slovensko sa v porovnaní s novými členskými krajinami (druhá skupina krajín) dostalo z krajiny s druhým najmenším podielom služieb v spotrebnom koši v roku 1996 (20,9%) na krajinu s najväčším podielom služieb (33,2% v roku 2005). Krajinou s najmenším podielom služieb a zároveň aj hospodársky najmenej rozvinutou krajinou je Poľsko (nárast váhy služieb na 27,8% v roku 2005 z 19,4% v roku 1996). V prípade Slovenska to znamená, že podiel služieb dosiahol najvýraznejší rast a najviac sa tak priblížil skupine starých členských krajín (pozri tabuľku 1).

¹ Vzhľadom na to, že vo všetkých analyzovaných starých členských krajinách došlo v období 1999-2000 k výraznejším zmenám váh, domnievame sa, že to bolo pravdepodobne v dôsledku metodickej zmeny, ktorá bola uplatnená v tomto období, ale na základe dostupných údajov nevieme túto skutočnosť potvrdiť.

Tabuľka 1 Porovnanie vývoja podielu služieb v spotrebnom koši

	Váha služieb v roku 1996 (v %)	Váha služieb v roku 2005 (v%)	Zmena v percentuálnych bodoch
Grécko	29,484	39,077	9,593
Portugalsko	28,070	38,143	10,073
Španielsko	29,050	38,084	9,034
Írsko	35,362	46,182	10,820
Česká republika	27,249 ¹	31,573	4,324
Maďarsko	29,827 ²	29,202	-0,625
Poľsko	19,413	27,822	8,409
Slovensko	20,924	33,215	12,291

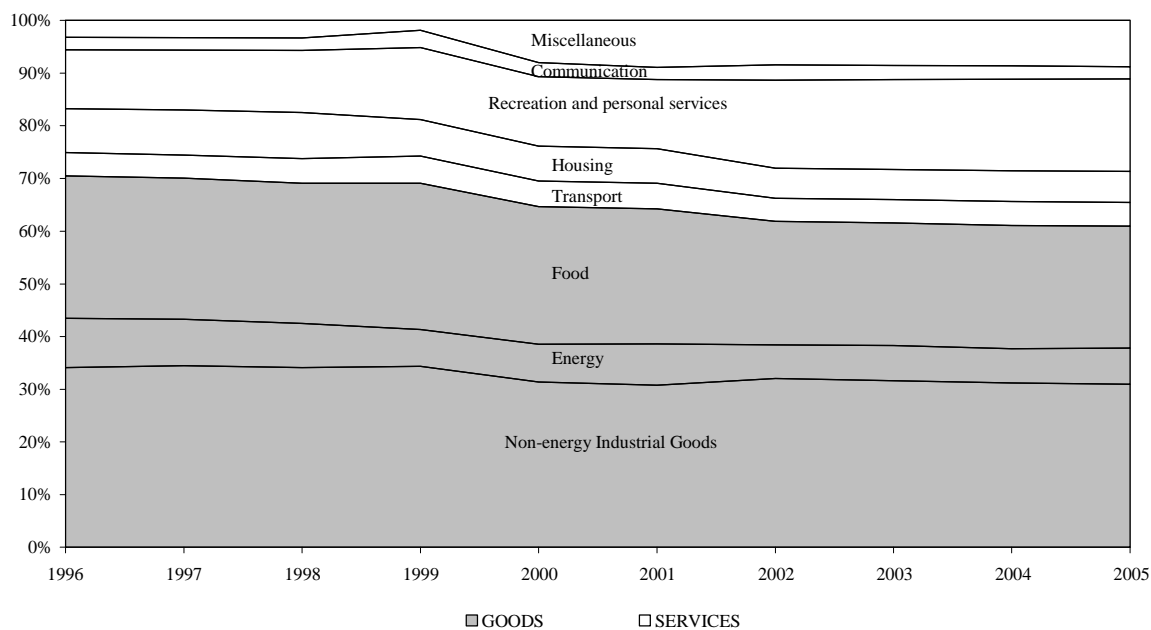
¹v roku 2000 ²v roku 2001

Zdroj: Eurostat

Grécko

V Grécku bol zaznamenaný medzi rokmi 1996-2005 nárast váhy služieb v spotrebnom koši z 29,5% v roku 1996 na približne 39,1%, predovšetkým vplyvom zvyšovania podielu rekreačných a osobných služieb (z 11,1% na 17,5%) a ostatných služieb (z 3,2% na 8,8%). Mierny pokles váhy zaznamenali služby spojené s dopravou a poštami a telekomunikáciami. Výraznejšie poklesol podiel služieb spojených s bývaním (o 2,40 percentuálneho bodu na 5,9%). Zvyšovanie váhy služieb sa uskutočnilo na úkor sektora tovarov, a to predovšetkým podielu potravín, pričom pokles zaznamenali aj priemyselné tovary a energie.

Štruktúra spotrebného koša - Grécko

Porovnanie vývoja váh - Grécko

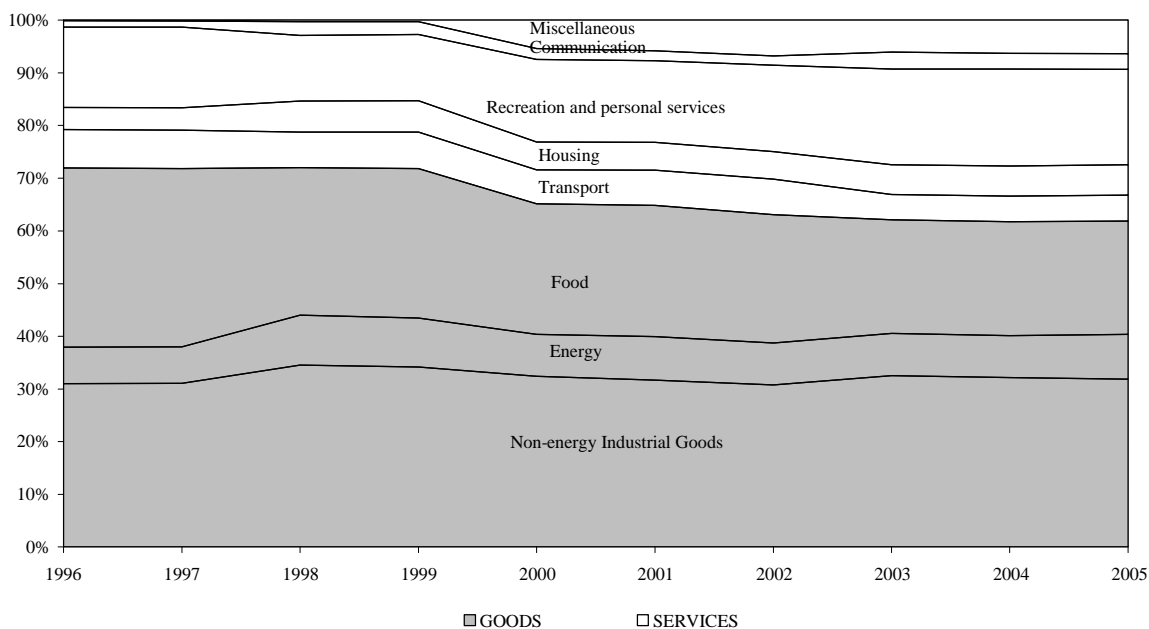
	1996	2005	Rozdiel v perc. bodoch
TOTAL	100,00	100,00	0,000
Goods	70,516	60,923	-9,593
Non-energy industrial goods	34,085	30,952	-3,133
Energy	9,400	6,866	-2,534
Food	27,032	23,105	-3,927
Services	29,484	39,077	9,593
Transport	4,412	4,531	0,119
Housing	8,323	5,924	-2,399
Recreation and personal services	11,162	17,537	6,375
Communication	2,413	2,318	-0,095
Miscellaneous	3,174	8,767	5,593

Zdroj: Eurostat

Portugalsko

Rovnako ako v Grécku aj v Portugalsku bol zaznamenaný v priebehu rokov 1996-2005 pokles váhy tovarov a nárast váhy služieb z 28,1% na 38,1%. Hlavným faktorom bolo zvyšovanie podielu rekreačných a osobných služieb a ostatných služieb (ich podiel vzrástol z 0,1% na 6,4%). Mierny nárast zaznamenali aj podiely služieb spojených s bývaním a poštami a telekomunikáciami, pričom pokles váhy zaznamenali služby spojené s dopravou. V sektore tovarov došlo k výraznejšiemu poklesu váhy potravín (z 34,0% na 21,5%). Mierny rast podielu zaznamenali priemyselné tovary a energie.

Štruktúra spotrebného koša - Portugalsko

Porovnanie vývoja váh - Portugalsko

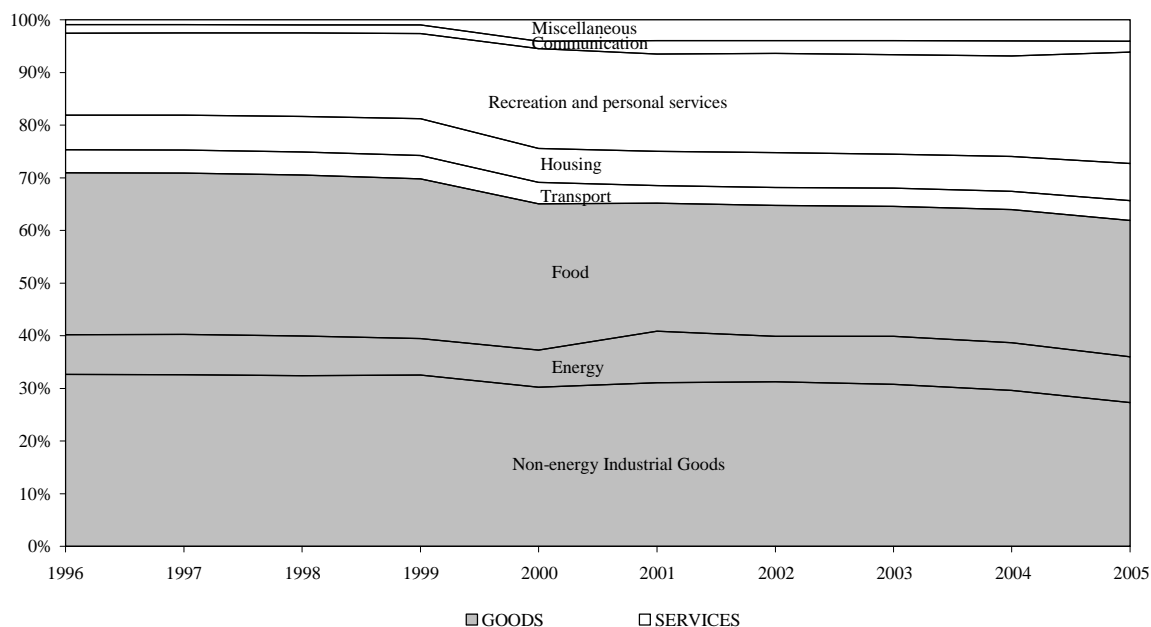
	1996	2005	Rozdiel v perc. bodoch
TOTAL	100,00	100,00	0,000
Goods	71,930	61,857	-10,073
Non-energy industrial goods	31,040	31,849	0,809
Energy	6,860	8,486	1,626
Food	34,030	21,522	-12,508
Services	28,070	38,143	10,073
Transport	7,280	4,925	-2,355
Housing	4,210	5,764	1,554
Recreation and personal services	15,250	18,110	2,860
Communication	1,200	2,965	1,765
Miscellaneous	0,130	6,380	6,250

Zdroj: Eurostat

Španielsko

V priebehu rokov 1996-2005 bolo možné aj v Španielsku pozorovať nárast váhy služieb z 29,1% na 38,1%. Rovnako ako v predchádzajúcich dvoch krajinách hlavné zvýšenie bolo zaznamenané pri podiele rekreačných a osobných služieb a ostatných služieb (ich podiel vzrástol z 0,9% na 4,0%). Mierny rast zaznamenali aj služby spojené s poštami a telekomunikáciami, pričom poklesli váhy služieb spojených s dopravou a bývaním. V sektore tovarov došlo k poklesu váhy potravín a priemyselných tovarov. Rast podielu zaznamenali energie.

Štruktúra spotrebného koša - Španielsko

Porovnanie vývoja váh - Španielsko

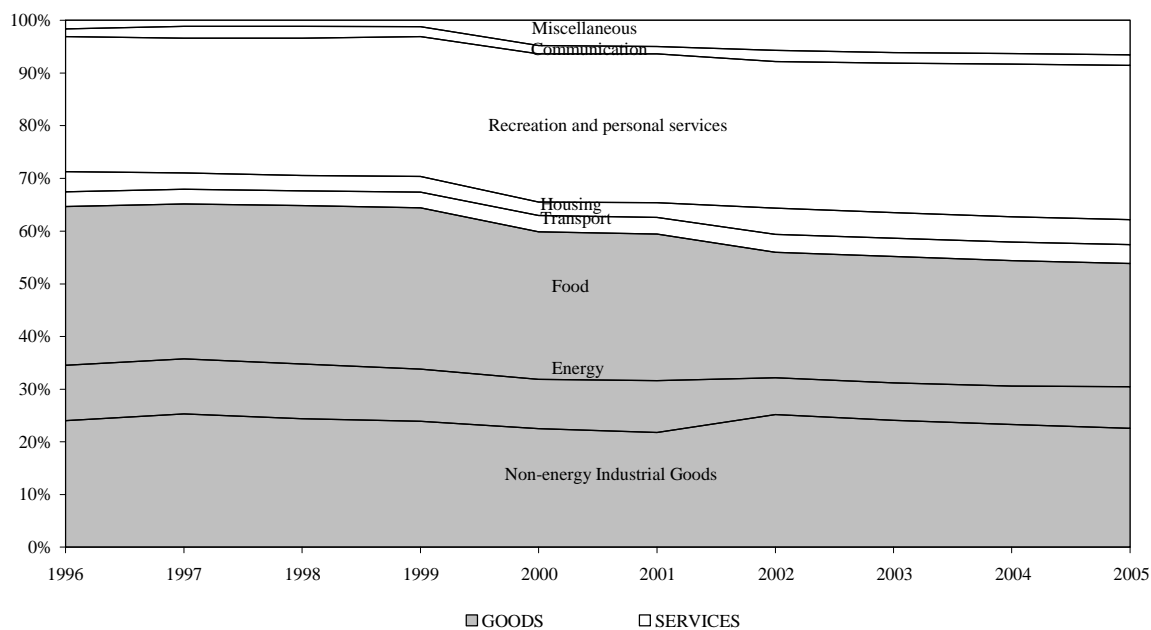
	1996	2005	Rozdiel v perc. bodoch
TOTAL	100,00	100,00	0,000
Goods	70,950	61,916	-9,034
Non-energy industrial goods	32,683	27,290	-5,393
Energy	7,542	8,711	1,169
Food	30,725	25,915	-4,810
Services	29,050	38,084	9,034
Transport	4,362	3,769	-0,593
Housing	6,550	7,037	0,487
Recreation and personal services	15,612	21,144	5,532
Communication	1,583	2,108	0,525
Miscellaneous	0,942	4,026	3,084

Zdroj: Eurostat

Írsko

Írsko je spomedzi analyzovaných krajín (tak starých ako aj nových) krajinou s najväčším podielom služieb v spotrebnom koši. Podiel služieb vzrástol medzi rokmi 1996-2005 z 35,4% na 46,2%, pričom rast bol zaznamenaný pri všetkých jednotlivých váhach skupín služieb. Nárast podielu služieb bol na úkor váhy tovarov, v rámci ktorých došlo vo všetkých skupinách k poklesu podielov.

Štruktúra spotrebného koša - Írsko

Porovnanie vývoja váh - Írsko

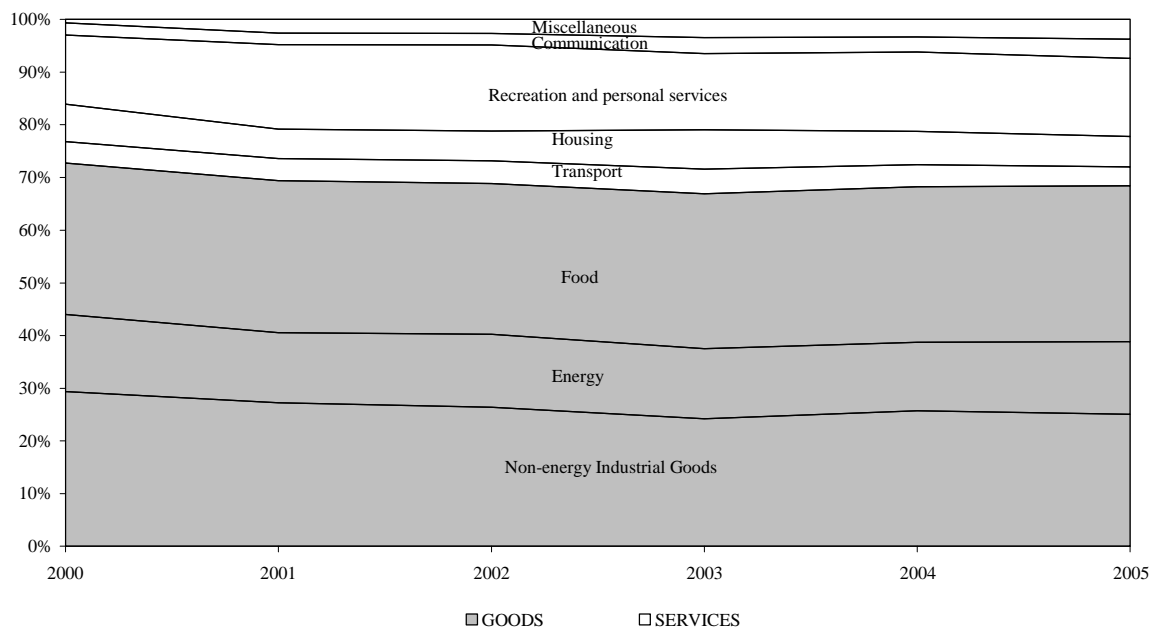
	1996	2005	Rozdiel v perc. bodoch
TOTAL	100,00	100,00	0,000
Goods	64,638	53,818	-10,820
Non-energy industrial goods	24,034	22,546	-1,488
Energy	10,500	7,929	-2,587
Food	30,104	23,343	-6,773
Services	35,362	46,182	10,820
Transport	2,819	3,622	0,803
Housing	3,785	4,730	0,945
Recreation and personal services	25,648	29,284	3,636
Communication	1,493	1,999	0,506
Miscellaneous	1,617	6,547	4,930

Zdroj: Eurostat

Česká republika

V prípade Českej republiky sú údaje dostupné len od roku 2000, napriek tomu môžeme do roku 2005 pozorovať nárast váhy služieb z 27,2% na 31,6%. V sektore služieb sa v tomto období zvýšila váha rekreačných a osobných služieb, služieb spojených s poštami a telekomunikáciami a rozličných služieb. Naopak, poklesla váha služieb spojených s dopravou a bývaním. V rámci sektora tovarov sa znížil podiel priemyselných tovarov a energií a vzrástla váha potravín.

Štruktúra spotrebného koša - Česká republika

Porovnanie vývoja váh – Česká republika

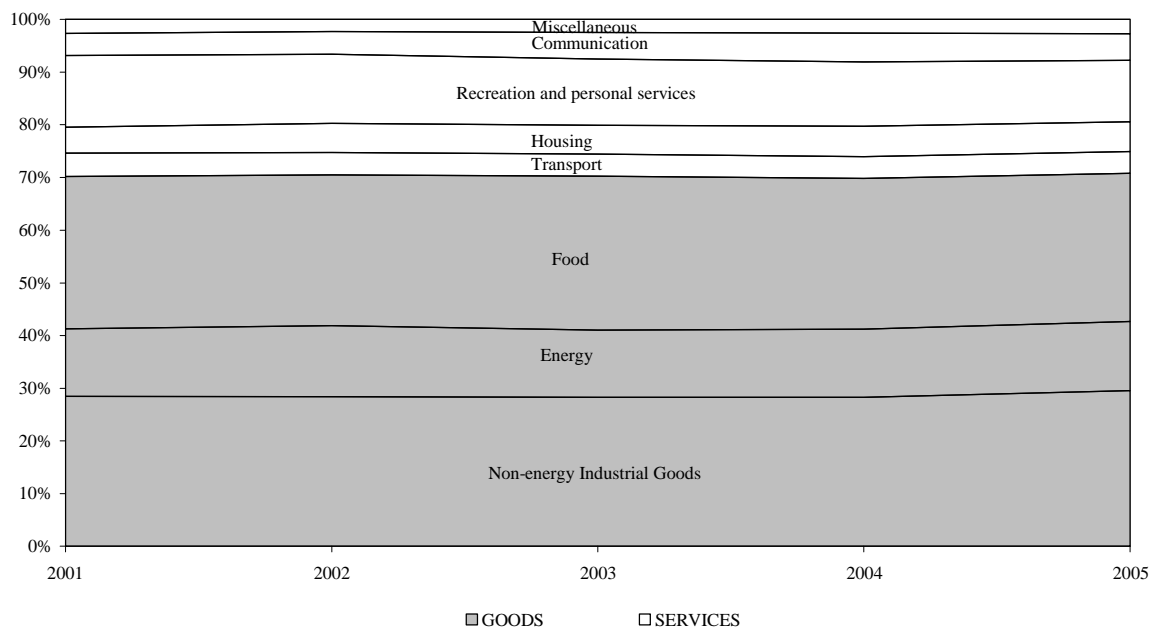
	2000	2005	Rozdiel v perc. bodoch
TOTAL	100,00	100,00	0,000
Goods	72,751	68,427	-4,324
Non-energy industrial goods	29,376	25,061	-4,315
Energy	14,609	13,797	-0,812
Food	28,767	29,569	0,802
Services	27,249	31,573	4,324
Transport	4,018	3,614	-0,404
Housing	7,106	5,750	-1,356
Recreation and personal services	13,171	14,823	1,652
Communication	2,337	3,628	1,291
Miscellaneous	0,617	3,759	3,142

Zdroj: Eurostat

Maďarsko

V prípade Maďarska sú údaje dostupné od roku 2001. V období do roku 2005 zaznamenala táto krajina mierny pokles podielu služieb na spotrebnom koši (z 29,8% na 29,2%). Prejavilo sa v ňom hlavne zníženie váhy rekreačných a osobných služieb a služieb spojených s dopravou, pričom v prípade ostatných služieb došlo k nárastu ich váhy. V sektore tovarov došlo k zvýšeniu podielu tak priemyselných tovarov, ako aj energií. Mierne poklesla váha potravín.

Štruktúra spotrebného koša - Maďarsko

Porovnanie vývoja váh – Maďarsko

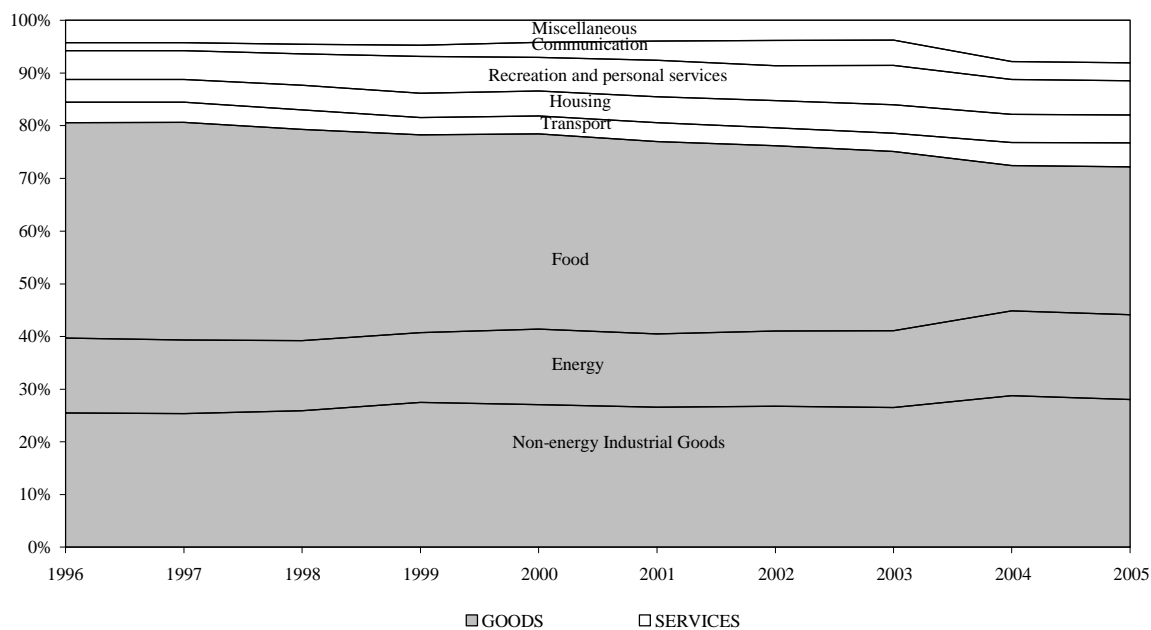
	2001	2005	Rozdiel v perc. bodoch
TOTAL	100,00	100,00	0,000
Goods	70,173	70,798	0,625
Non-energy industrial goods	28,430	29,519	1,089
Energy	12,825	13,120	0,295
Food	28,918	28,159	-0,759
Services	29,827	29,202	-0,625
Transport	4,454	4,105	-0,349
Housing	4,909	5,668	0,759
Recreation and personal services	13,602	11,696	-1,906
Communication	4,223	5,025	0,802
Miscellaneous	2,639	2,708	0,069

Zdroj: Eurostat

Poľsko

Poľsko je z analyzovaných krajín krajinou s najnižším podielom služieb v spotrebnom koši. Ich váha však v období rokov 1996-2005 vzrástla z 19,4% na 27,8%. Zásľuhu na tomto vývoji majú všetky skupiny služieb. V prípade sektora tovarov bol výrazný pokles váhy zaznamenaný v prípade potravín (z 40,1% na 28,0%). Klesol aj podiel priemyselných tovarov a zvýšila sa váha energií.

Štruktúra spotrebného koša - Poľsko

Porovnanie vývoja váh – Poľsko

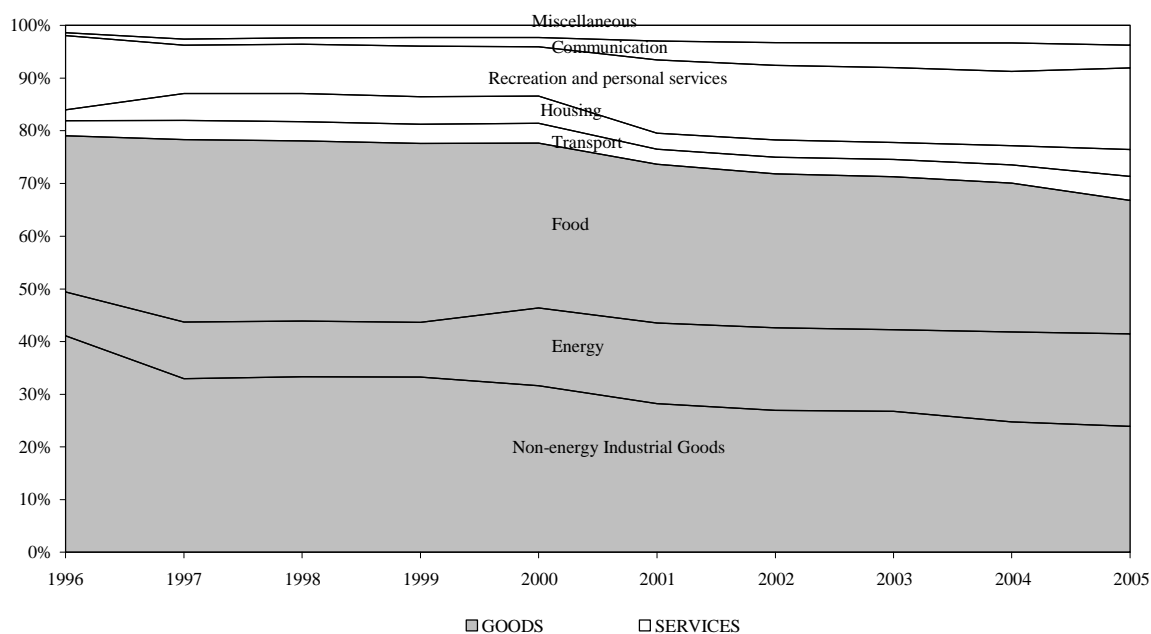
	1996	2005	Rozdiel v perc. bodoch
TOTAL	100,00	100,00	0,000
Goods	80,587	72,178	-8,409
Non-energy industrial goods	25,501	28,048	2,547
Energy	14,177	16,107	1,930
Food	40,910	28,023	-12,887
Services	19,413	27,822	8,409
Transport	3,867	4,585	0,718
Housing	4,296	5,288	0,992
Recreation and personal services	5,502	6,487	0,985
Communication	1,524	3,383	1,859
Miscellaneous	4,224	8,079	3,855

Zdroj: Eurostat

Slovenská republika

V prípade Slovenska došlo medzi rokmi 1996-2005 k nárastu váhy služieb z 20,9% na 33,2%, pričom sa zvýšila váha všetkých skupín služieb. Najväčšiu dynamiku zaznamenala skupina služieb spojených s bývaním a poštových a telekomunikačných služieb. V sektore tovarov došlo k výraznejšiemu nárastu váhy energií a poklesu podielu potravín a priemyselných tovarov.

Štruktúra spotrebného koša - Slovensko

Porovnanie vývoja váh – Slovensko

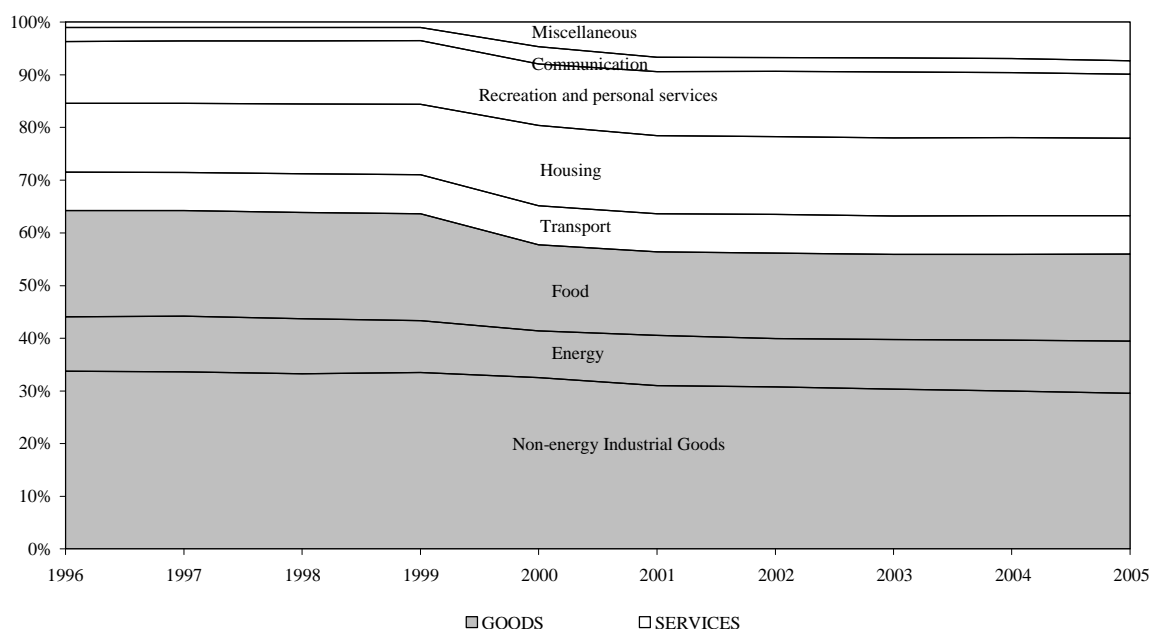
	1996	2005	Rozdiel v perc. bodoch
TOTAL	100,00	100,00	0,000
Goods	79,076	66,785	-12,291
Non-energy industrial goods	41,079	23,887	-17,192
Energy	8,351	17,554	9,203
Food	29,646	25,344	-4,302
Services	20,924	33,215	12,291
Transport	2,832	4,527	1,695
Housing	2,101	5,126	3,025
Recreation and personal services	14,037	15,543	1,506
Communication	0,560	4,295	3,735
Miscellaneous	1,394	3,724	2,330

Zdroj: Eurostat

Nemecko

Nemecko, ako reprezentant najväčšej a zároveň rozvinutej krajiny, bol vybraný do analýzy na porovnanie s týmito dvoma skupinami krajín. Váha služieb v Nemecku sa približuje váhe Írska, keď v priebehu rokov 1996-2005 narástla z 35,8% na 44,0%. Rast podielu služieb bol zaznamenaný takmer vo všetkých skupinách, ale najvýraznejšie narástla váha rozličných služieb. K poklesu váhy tovarov došlo vo všetkých skupinách, najmä pri váhe priemyselných tovarov bez energií a potravín.

Štruktúra spotrebného koša - Nemecko

Porovnanie vývoja váh – Nemecko

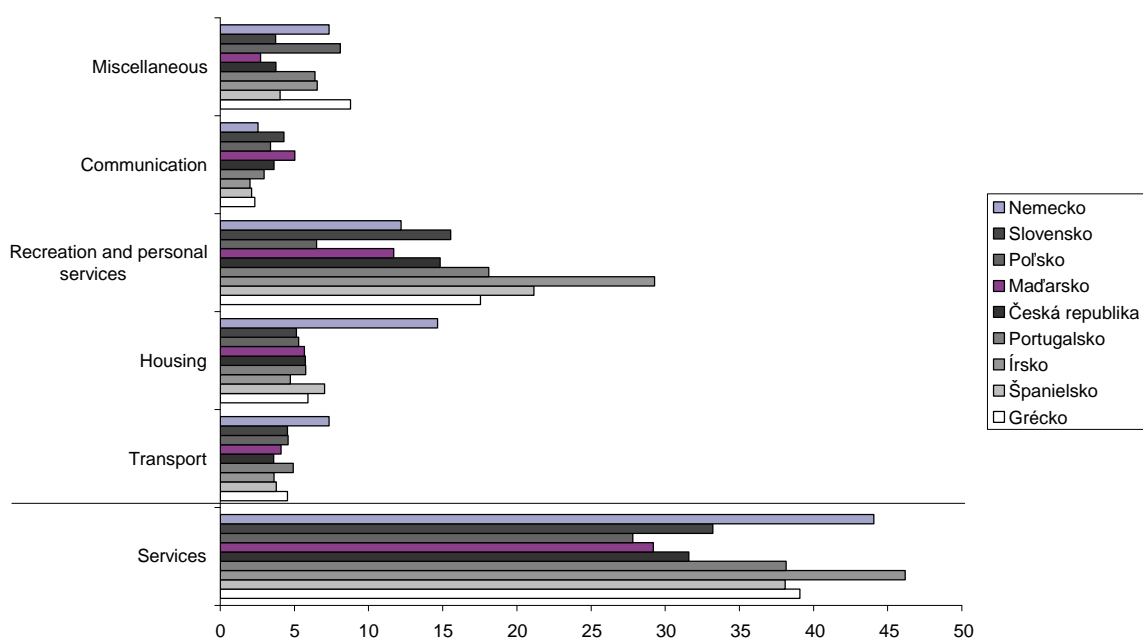
	1996	2005	Rozdiel v perc. bodoch
TOTAL	100,00	100,00	0,000
Goods	64,248	55,951	-8,297
Non-energy industrial goods	33,721	29,549	-4,172
Energy	10,333	9,908	-0,425
Food	20,194	16,494	-3,700
Services	35,752	44,049	8,297
Transport	7,282	7,342	0,060
Housing	13,033	14,644	1,611
Recreation and personal services	11,776	12,195	0,419
Communication	2,654	2,547	-0,107
Miscellaneous	1,007	7,321	6,314

Zdroj: Eurostat

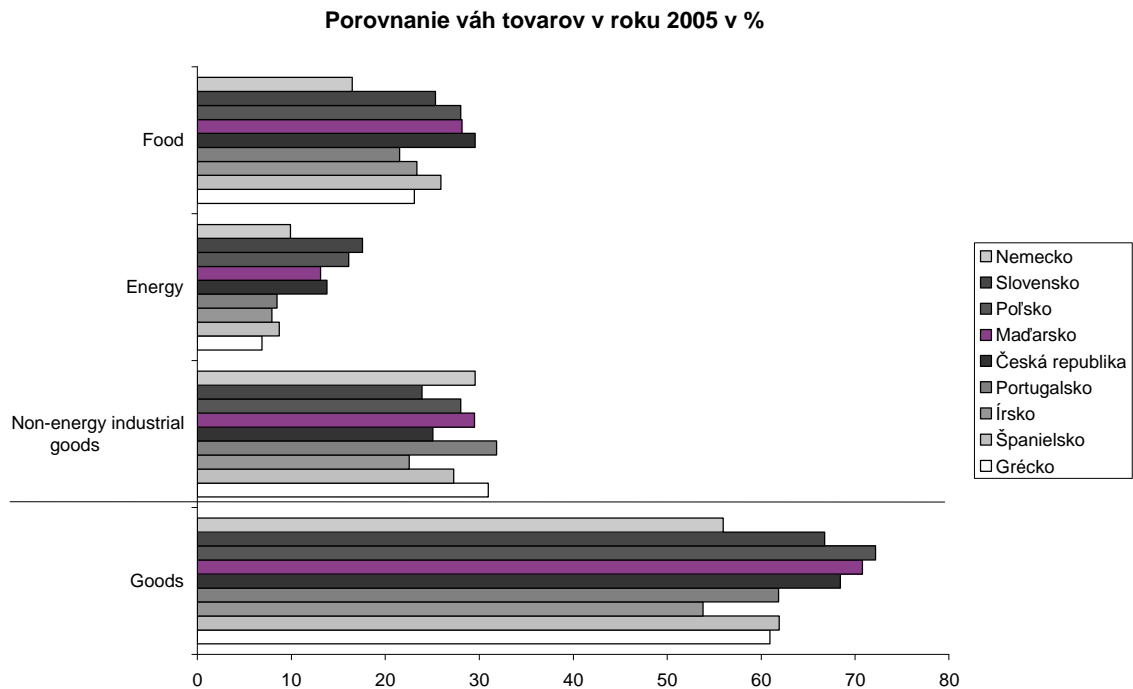
Záver

Trend zvyšovania váhy služieb je badateľný vo všetkých sledovaných krajinách (starých aj nových). Významnejšie sa to prejavilo v starých členských krajinách než v nových (s výnimkou Slovenska). V rámci služieb rástla váha rekreačných a osobných služieb a aj ostatných služieb, hlavne v starých členských krajinách. Z nových členských krajín najvyšší rast podielu uvedenej skupiny služieb zaznamenala hlavne Česká republika, zatiaľ čo v Maďarsku najviac vzrástla váha poštových a telekomunikačných služieb. V SR najdynamickejším tempom sa zvyšovala váha služieb spojených s bývaním a poštových a telekomunikačných služieb. Rast váhy predovšetkým poštových a telekomunikačných, ako aj ostatných služieb zaznamenalo aj Poľsko.

Porovnanie váh služieb v roku 2005 v %

V rámci sektora tovarov je vo všetkých krajinách (s výnimkou Českej republiky) najviditeľnejší pokles váhy potravín. Najvýraznejší pokles podielu potravín zaznamenali Portugalsko a Poľsko. Zo starých členských krajín zaznamenali znižovanie váh pri všetkých skupinách tovarov Grécko a Írsko. V Španielsku vzrástol podiel energií a v Portugalsku okrem energií vzrástol aj podiel priemyselných tovarov. Z nových členských krajín najvýraznejší pokles váhy tovarov zaznamenalo Slovensko, kde sa znížil podiel priemyselných tovarov a potravín, ale vzrástla váha energií (pravdepodobne v dôsledku

deregulácií). V Poľsku a v Maďarsku bolo zaznamenané zníženie podielu potravín, pričom pri ostatných skupinách tovarov došlo k nárastu, zatiaľ čo v Českej republike bola situácia opačná (nárast podielu potravín a pokles váhy ostatných skupín tovarov).

Na záver možno konštatovať, že rozdiely v štruktúre spotrebného koša starých a nových členských krajín sú stále výrazné, avšak tendencia postupného približovania sa štruktúry spotrebného koša nových členských krajín štruktúre starých členských krajín je viditeľná. V súčasnosti ešte nie je dostatok údajov pre posúdenie, či vstup do EÚ túto konvergenciu urýchľuje.

Pri predpoklade, že sa váhová štruktúra Slovenska do roku 2008 priblíži na súčasnú úroveň vybraných krajín EÚ (Grécko, Španielsko, Portugalsko), znamenalo by to zvýšenie inflácie v priemere o 0,1 percentuálneho bodu, čo je odrazom vyššej váhy služieb a pokles podielu tovarov.

Bratislava, 31.5.2005

Vypracoval: Ing. Doliak